

„Črnibog“ nasprotna temna stran Belboga — Belina, kateri ni samo po imenu bog svitlobe, luči solnca, temuč tudi po atributih. Različne predstave nam Belina prikazujejo s kolescem, kroglo, sekiro, lokom, peharom ali bokalom in pa z liro.

Kakor je Belibog Radegost imel posteljo škrlatasto „lectus ostro paratus“, ker purpur je simbol časti, visokosti, moči in oblasti, vse lepote in prijetnosti, in je imel krasni pozlačeni tempelj v Retri in Arkoni, tako Črnobog svojo vežo v temni pečevnati dupli, kjer je kot starec prebival in opravljal službo sodnika, vendar nepremagan „invictus“, ker v mladosti sopet se okreva in caruje, zato se v narodnih pesmih solnce veli: car, vladika, beli Ban*) itd. Imé Belinovo se še sliši do današnjega dne v akvilejski razvalini: Belinja (Beligna). Njegovo častje je bilo tako v čislju, da je bil sprejet med prva rimska božanstva, in njegovi duhovni so se veleli: „Paterae, to je pateri = česki plakopravci, od staroslov. ПѢТА, pata, peta, avis, ptič, ker iz letanja sokolov in kavk, ktera ptica pri Slovencih še sedaj velja za prerokovalno, so vedežvali.***) Zato so kavke stari Venetčani tako zelo častili, da so jim poseben kruh pekli po žetvi in je ž njim pitali. Bog solnca je bil tudi bog poljskega blagoslova, zato takošna čast njegovim simbolom.

Kako ozko se je zvezalo častje Belinovo z Apollonovim, prepričamo se iz tega, da je Ausonius Burdigalensis Attia Patero s sledečo pesmo pozdravil:

Attius Patera, Pater, Rhetor.

Tu Bajocassis (ime galskega roda) stirpe Druidarum satus,
Si fama non fallit fidem,
Beleni sacratum ducis e templo genus,
Et inde vobis nomina
Tibi Paterae, sic ministros nuncupant
Apollinares mystici.
Fratrī patrique nomen a Phaebo datum
Nataque de Delphis tuo.¹⁾

(Dalje prihodnjič.)

Mnogovrstne novice.

* Vseh bankovcev (bankinih in državnih) v našem cesarstvu je bilo konec preteklega leta za 649 milijonov gold. med ljudstvom. Konec leta 1864., ko je papirnat denar izdajala le še sama dunajska banka, je bilo bankovcev le za 375 milijonov gold. med ljudstvom in ažijo je bil takrat 15 od sto; zdaj je že na pol več papirnatega denarja v Avstriji in od tod čedalje viši ažijo.

* Tobaka se je v prvih treh kvatrih lanskega leta prodalo: smodek (cigar) 583 milijonov in 245.528, tobaka za pušenje čez 159 milijonov funtov, tobaka za nos 2 milijona in 478.359 funtov.

* Cena kónj je v Nemčiji zelo poskočila, kajti v nemško-francoski vojski je blizo 400.000 konj že poginilo.

*) Tudi na rimskih spomenikih najdeš napise: Soli invicto Deo Imperatori.

**) Že Gilferding je iz Servijevih opazek „urbem Patavium condidit, id enim responsi acceperat eo loco condere urbem, quo sagittis avem petisset, ideo ex avis petitae auspicio Patavium nominatum“ dokazal, da Patav ima svoje ime iz slov. ПѢТА, pata, peta, in pomenja patavo — ptičje mesto.

¹⁾ Auson. Prof. IV.

Dopisi.

V Gorici 3. jan. — x+y — Kako to — čujemo pogostoma popraševati — da naša „Soča“ živega glasú od sebe ne daje? Jeli še živa? Vže oni pot, ko je šlo za nezaupnico Gorjupu, bila je tako tiha, da so mnogi njeni družabniki z glavo majali. Pozneje, ko je njen predsednik, dr. Lavrič, prišel iz Ljubljane od jugoslovanskega shoda, bilo se je nadjati, da bode napravilo naše „politiško društvo“ sijajno manifestacijo za v Ljubljani sestavljeni načrt, za krasno jugoslovansko idejo; a „Soči“ naši se je razvidelo — molčati. Znabiti, da je vzrok molčanju pomanjkanje shodnice, odkar se „Soča“ v čitalničnih prostorih več shajati ne more, morebiti pa tudi kaj družega, to namreč, da je predsednikova Egerija za primerniše spoznala molčanje, nego govorjenje — in kdo ne vé, da molk je zlato, govor le srebro. Al molčanje ne bo večno, saj se delajo priprave za „Sočin“ glasnik. 3000 gold. je že občanah, pogodba z lastniki tržaškega „Primorca“ tudi že narejena: z drugim četrletjem bo izhajal list, ki bo imel eno nogo v Trstu, eno v Gorici, in tako bo ta Janus tiskarni postavi, to je, določbi zaradi kavcije, fige kazal. Kedar bo tedaj „Soča“ svoj časnik imela, potlej bo pa že zopet svoj glas povzdigovala. Da bi le precej! če ne, prehitijo jo „katoliško društvo“ in potem „z Bogom“ vpliv! Eden „Sočinah“ odbornikov je vže vkljub odsvetovanju pristopil „katol.-polit. društvu“ in postal njega odbornik, akoravno je težko razumeti, kako se moreta ogenj in voda bratiti. — V čitalnici bo prva predpustna veselica prihodnjo soboto 7. dne t. m.; pozneje imajo biti še tri. — Gimnazijski dijaki se pripravljajo za navadno Vodnikovo „besedo“. Mislili so jo napraviti v čitalnični dvorani v mestu, potlej pa so se neki premislili in hočejo iti v Solkan, kjer so poprejšnjih let že dvakrat Vodnika slavili.

Iz Gorice 4. jan. — p — Včeraj se je odprlo tukajšnje italijansko-slovensko učiteljsko izobraževališče*) po novih postavah uravnano. Zadnje dni preteklega meseca so bili imenovani ravnatelj Peter Rejaković (rojen Ljubljčan, ki je bil že tudi poprej vodja normalke in starega pripravništva) in 4 učitelji: gg. Fr. Budal (Slovenec in blizo Gorice rojen, bivši suplent na gimnaziji); Jož. Moc (Goričan, bil dozdaj začasno v Gradcu), Iv. Trojanshek (ital. učitelj na tukajšnji vadnici), in Fr. Vodopivec (bil učitelj na poprejšnji nižji mestni realki na Reki, iz Kamenj na Ipavskem doma). Razen Trojansheka so vsi drugi zmožni v 3 jezikih učiti; učili pa bodo B. in V. v slovenskih, M. in T. v laških oddelkih. Bo li pa kaj s tem novim učiliščem, na katero vlada vso skrb obrača? Slišim, da v enem razredu so samo 3 dijaki! Kako bo pa še le z ženskim izobraževališčem? Bojim se, da se kateri dan ne poreče: Zaprite vrata, da vam izobraževališče ne uide. Vse te ogromne priprave ne bi bilo pri nas treba, ko bi učiteljski pripravniki po dognanem 4. razredu gimnazija, realke ali realnega gimnazija nadaljevali svoje študije v viših gimnazijskih ali realnih razredih tako, da bi na gimnaziji bili oproščeni latinščine in grščine, druge predmete pa da bi skupno poslušali z rednimi gimnazijskimi dijaki ali z realci, in samo strogo pedagogičnih predmetov da bi hodili poslušati na posebno izobraževališče. Za te predmete pa bi zadostoval vodja sam ali k večjemu še en učitelj. Toda prepustimo vse prihodnosti, da ona določi, kaj in kako bo najbolje. — Ker sem se vže spustil v šolske zadeve, naj še nekaj povem o njih. Čitali smo v „No-

*) Izraz „izobraževališče“ rabim jaz zato, ker se nahaja v uradnem tekstu šolskih postav. Pis.

vicah", da je pomnoženo okrajno šolsko svetovalstvo Tominsko pod razumnim vodstvom izvrstnega našega Winkler-ja vže davno potrdilo šolski proračun za 1871. leto z dotičnimi dokladami k izravnim davkom. Uni mesec je imelo tudi goriško-okolično svetovalstvo to isto storiti, a deželnemu zastopniku gosp. Dolijaku se je zdelo primerno odvrniti ne le proračun, temuč tudi izvrševanje dotične deželne postave, češ, da naj bi se začela še le v prihodnjih letih izpeljevati. Večina mu je neki pritrdila. Tako se bo vlekla ta stvar na dolgo in učitelji bodo še dolgo po dosedanjem načinu dobivali plačo, in okrajnih šolskih blagajnic ne bode še tako hitro. Naši šolski krogi so jako radovedni, kdo bode Klodičev naslednik. Vsem povoljnega deželnega šolskega nadzornika najti, ni ravno lahka naloga. Gotovo slabo pa jo zadene vlada, če bode take ljudi za svet popraševala, ki naših razmer ne poznajo, ali ki jih poznajo, pa vodo na svoj mlin napeljujejo!

V Gorici 5. jan. ☉ — „Katoliško društvo“ se je vendar-le ustanovilo; in to je prav; da bi le svoj poklic z vspehom spolnovalo. 28. decembra po maši v kapeli neomadežv. spočetja (v glediščinih ulicah) je bil prvi občni zbor v baron Degrazia-vi dvorani. V vvodnem govoru je opisal predsednik osnovalnega odbora dr. Dolijak društvo in njega namen z besedami „katoliški Franc-tireurs“. Ta izraz bi bil popolnoma pristojen, ako bi le vsi udje tudi vedeli, kaj je hotel g. Dolijak s tem reči. On sam gotovo najbolje vé in čuti, koliko izmed pričujočih in sploh izmed dosedanjih družnikov razume izrek njegov in ž njim oznamljeni namen „katol.-polit. društva“. — Za predsednika je per acclamationem izvoljen dr. Dolijak, za podpredsednika naš veteran, g. Anton Toman. — Gosp. Toman, ki v odboru (obstoječemu večidel iz neduhovnov in tudi iz mož kmečkega stanú) Slovence zastopa, si je namenil, kakor mi je nekdo pripovedoval, nam na cerkvenem polji marsikaj starih pravic nazaj pridobiti. On hoče odboru te-le točke predložiti: a) Petje pri jutranji slovenski službi Božji v obeh mestnih farnih cerkvah se ima zboljšati, da bo ljudi v cerkev vabilo, ne pa odganjalo jih; b) vpelje naj se zopet krščanski nauk za odrasle v slovenskem jeziku pri sv. Ignaciju na Travniku, kakor je to že nekdaž bilo; potem naj bo z naukom združen tudi blagoslov slovenski; c) na veliko noč in na vseh Svetih praznik, ko se po svečani nadškofovi maši v veliki cerkvi ljudstvu popolnoma odpustek naznanja, naj se naznani tudi po slovenski in ne samo po laški, saj ste več ko dve tretjini tistih, kateri se odpustka vdeležé, slovenski. To isto veljá tudi za pripravljavne molitve med birmo na binkoštni praznik. Ako g. Toman doseže, da se Slovencem v Gorici omenjene želje izpolnejo, pristopi jih gotovo veliko „katol. društvu“. Nadjamo se, da Tomanov nasvet ne zadene na zadržke, ampak da sad enakopravnosti in porazumka med obema našima narodoma najpred na domačem cerkvenem polji dozori. — O zboru 28. decembra naj še omenim, da je potrdil dvoje adres, eno papežu, drugo cesarju namenjeno, poslednjo merečo na to, da bi se pomagalo sv. Očetu svoje dežele nazaj dobiti.

Iz Vipavske doline 1. jan. (Vinska trgovina.) Da je lansko leto naša trta bila popolnoma zdrava, potrjuje nam tudi vinska kupčija. Najstareji možje ne pomnijo, da bi se bilo meseca oktobra in novembra iz Ipave in Goriškega toliko vina izvozilo kakor preteklo jesen; huda huda zima se ve, da je tudi to kupčijo ustavila. Cena vinu je pri nas po 8 do 11 gold. za kvinč. Zdaj se nam je tedaj zopet upanje vrnilo, da tudi za naprej ne bomo imeli trtne bolezni. — Na sveti dan je bilo pri nas zjutraj na prostem zraku 10 stopinj R. mraza,

pri vas v Ljubljani pa 19. Al če je ta naš mraz z burjo, je bolj občutljiv kakor vaš tihi mraz.

Iz idrijskih hribov. — Ideja ali misel, osnovati v našem hribovji bralna društva ali tudi čitalnice, je jako lepa, reči smem, slehernemu rodoljubu sveta reč. Duhovščina tistega kraja, iz kojega se je zadnji dopis 49. listu lanskim „Novic“ poslal, je vedno na to mislila in že večkrat v pretres vzela, kako bi se dalo to izpeljati. Al ker je ta reč, že enkrat osnovana, zopet v nič padla, imela je duhovščina v družbi s tukajšnjim g. županom 7 časnikov naročenih, ktere je vsak občan in tudi vsak ptuji potujoči človek pri županu lahko in brezplačno brati mogel. — Pišem pa te vrstice vzlasti zato, da razkrijem sramotno sumičenje v dopisu „Iz idrijskih hribov“ v 49. številki „Novic“ l. l., kakor da bi tukajšnji gospodje bili sebični in skopi s časniki svojimi, ter jih ne hoteli tudi privoščiti branjaželnemu kmetiču! Montenegrin. *)

Od Senožeč 2. jan. — Silovita zima nas hudo tare. A ne sneg ne burja nam nista toliko škodila, kakor žled, ki nam je drevje, bodi si pitano ali divje, deloma v celih deblih, deloma pa v odkrhnjenih vejah zdrobil. Pri pitnem drevju so tépka, češplja in marelica, pri gozdnem ali divjem drevju pa topol, jelša, hrast in bukev največ trpeli. Kjer je kaj drevja, vse je z odkrhnjenimi vejami prepreženo. To ti je tak prizor, da je strahota. Ljudje še od lanske slabe letine vsi potrti, so vsi onemogli, ter tarnajo: čemu bom oral, kopal, sadil, cepil, gleštal itd., ki nimam drugo kot delo, in še gladen, raztrgan moram delati; bolje je, da pobegnem iz dežele! Res je stan tukajšnjega kmeta prežalosten: poleti ga tare suša; če ne suša, pa burja; pozimi pa je pri praznih škrinjah, kletih, odrih itd. huja zima kot v Sibiriji, tako da je res za obupati. Tisti gospodje, ki nam bodo naše „drekave“ za primirjanje prihodnjih zemljiščinih davkov cenili, naj se pridejo k nam učiti, kako se tukaj od kmetijstva živi, — še po pasje ne! Če ne vzame pridelkov suša, jih vzame burja, če ne ta, pa zmrzlina. In če nazadnje še kak rep ali kaj družega vendar ostane, nam pa Krakar za davek poišče. Dragi čitatelj! to vse je gola resnica — a za nas žalostna resnica!

Iz Železnikov 6. jan. (Huda zima.) „Bog pomagaj, kar je prav“, pravi neki šaljivi ribniški pregovor, in to bi mogli letos tudi o debelem snegu reči. Naši kraji in sploh taki, kjer z visocih hribov vozarijo, zelo potrebujejo snegá; zemlji sami on na mnogo strani dobro tekne; al v toliki meri, kakor se ga nam je letos izpod neba nasulo, dela ljudem britke skrbí ter tu in tam tudi dovolj škode. Tako je na pr. tu v Železnikih potlačil neko žebljarsko delavnico popolnoma na tla; k sreči ravno niso delali tisti dan, sicer bilo bi mnogo ljudi v smrtni nevarnosti. 27. decembra je bila naša dolina od Škofjeloke popolnoma ločena. Na posebno prizadetje vrlega tukajšnjega fužinarja gosp. Fr. Steinmeca-a so delali 28. decembra s snežnim plugom gáz od todi proti Loki, in akoravno je bilo vpreženo 17 kónj, vendar so za daljavo treh ur potrebovali celi dan, in še le 29. decembra proti večeru so privlekli plug s silno utrujeno živino zopet nazaj. Al bati se je, da trde zime še ni konec. Grom in blisk v jutro 27. decembra (ne vemo, ali so drugje tudi imeli ta za zimo nenavadni prikazek?) ne obeta nič prida. Naši kraji pa imajo tudi še druga znamenja za nov sneg. Kedar se namreč razlega po naših hribih dón Poljanskih zvonov (in o tem so ravno te dni Gorjanci pravili), ljudje sneg prerokujejo. Tudi nekako čudno letanje ptičev ne obeta

*) Prosimo! Vsaj nam je resnica povsod in vselej prvo.

nič prida; — pa, pustimo to in verjemimo rajše družemu preroku iz Davče, ki pravi, da o Svečnici ne bo že nič več snega. — Zima s tolikim snegom pa tudi zveradi ni mila. Tako so na priliko v malem lovskem krogu naše srenje te dni en sam dan ubili 7 srn, drugi dan menda koj zopet 4. Pravili so tudi, da so une dni sledili na Pertovcu 3 volkove. Če je to res, so se mogli pritepsti le od drugod, kajti gozdi tukajšnje okolice so vedno bolj redki in preveč od drvarjev obljudeni, da bi mogla ta roparska zverad imeti v njih stanovitno domovje. In s tem za danes z Bogom!

Jos. Levičnik.

Iz Kranja 1. jan. — Med tem, ko se že umirajoči ustavoverci še vedno šopirijo proti Slovencem in s pojednami praznujejo rojstni dan decemberske ustave, ktera niti živeti niti umreti ne more, ter pijani pruskih zmag prijateljsko stegujejo svoje roke proti nemškemu carstvu, med tem navdušujemo se mi domačini za našo pravično reč in delamo za povzdigo narodnega čutstva našega mesta in njegove okolice. V čitalnici, središču narodnega življenja, imeli smo to zimsko saisono tri besede, pri katerih so se predstavljale tukaj še ne igrane igre „V Ljubljano jo dajmo“, „Filozof“ in „Strup“, in ktere so se vršile tako dobro, kakor se le od diletantov zahtevati more. Popisal Vam besed bolj na tanko ne bom, kajti naše igralne moči so Novičnim čitateljem dovelj znane, posebno naj le omenim gospodičini F. in K. Jugovičevi, gospodičino M. Ulrihovo in gosp. Centriha, ki so kot novinci stopili na oder, a se vedli ko izurjeni igralci. Vsi drugi so nam že stari ljubi znanci na našem gledališčnem odru od prejšnjih let. Navdušeno smo jim zmiraj ploskali in z veselimi klici kazali svojo zadovoljnost. Le tako naprej! — V tem mesecu bila nam je pri srcu tudi revna šolska mladina, koja je zavoljo pomanjkanja zimske obleke trpinčil hud mraz ter rušil njeno zdravje. Napravili smo tedaj v čitalnici dobrodelno „besedo“, ki je podarila 30 šolarjem in šolaricem glavne naše šole popolno obleko in obutev in deloma tudi 15 gimnazijalcem. V to zdato podpora sta še posebno s svojima doneskoma pripomogla dva prijatelja šolske mladeži gosp. baron Anton Zois in gosp. Fidel Trpinc. Hvala jima! Vrh tega pa je še milosrčni gospod Valentin Pleiweis nam iz Dunaja poslal že narejene obleke za 18 učencev, 18 učenk in 6 revnih mestjanov, za kar se mu tukaj v imenu obdarovanih še posebno zahvalujemo. Na sv. večer se je potem revnim šolarjem in šolaricam glavne šole v čitalnični dvorani vpričo gosp. dekana, gosp. šolskega ravnatelja, gg. učiteljev in družih prijateljev šolske mladine po primernem govoru prečastitega gosp. dekana Reša delila obleka. Solzice hvaležnosti, ki smo jih pri tej priliki videli igrati v očeh obdarovanih, bile so nam v dokaz, da smo storili res dobro delo. — Na sv. Štefana dan je imela čitalnica svoj občni zbor. Iz sporočil blagajnikovega in tajnikovega smo razvideli, da se društvo naše dobro krepča in utrja. Za predsednika bil je izvoljen gosp. Leop. Jugovic, za denarničarja g. F. Sajovec, za odbornike skoraj vsi prejšnji, le gosp. dekan J. Reš in gosp. Drag. Pec sta na novo izvoljena. Od rodoljubja, sprevidnosti in žrtljivosti naših čitalničnih odbornikov pa pričakujemo, da se tudi v prihodnje ne bo podiral, ampak še krasnejši in močnejši zidal naš narodni dom. V to pomozi Bog!

Iz Postojne 9. pros. (Beseda v naši čitalnici) na dan novega leta se je v vseh razdelkih izvrstno vršila; ponosno smemo izreči, da imamo moči, za ktere nam je marsikdo nevošljiv. — Zopet bode 15. t. m. veselica v čitalnici, in sicer s petjem, deklamacijo, predstavljanjem veseloigre „živomrtva zakonska“ z godbo

in plesom, h kateri so čitalnični udje, pa tudi gostje vseh stanov uljudno vabljeni.

Vrh v okraji črnomeljskem. — Z novim letom se je pri nas ustanovila pošta, ki je s pošto v Vinici po pismonosu v zvezi, ki 4krat v tednu sem in tje gre. Ob enem se je opustila trikratna peš-pošta med Vinico in Črnomljem in na njeno mesto je stopila 4krat na teden pismonoška pošta.

Iz Ljubljane. (Političnega društva „Slovenije“) občni zbor je bil 6. dne t. m. Predsednik dr. Jan. Bleiweis je začel zbor z govorom, v katerem se je spominjal društvenega delovanja v preteklem letu, posebno povdarjaje sijajno zmago pri volitvah poslancev v deželni zbor, ktere je vodil društveni odbor, in pa prevažnega shoda jugoslovanskih rodoljubov 1. decembra. — Potem je društveni tajnik Jan. Murnik bral poročilo o delovanju od 27. jan. 1870. leta do 6. jan. t. l. — Zdaj pa se je začela jako zanimiva razprava o 1. točki današnjega programa, namreč o tem: „ali društvo Slovenije“ pritrdi programu jugoslovanskemu, razglašenemu iz Ljubljane 1. dec. l. l.? V imenu odborovem je prvi besedo poprijel dr. Costa, in ko je on končal svoj govor, je nadaljeval dr. Razlag isto obravnavo. Obá govora, mnogokrat s živahnimi dobro-klici pozdravljana, sta temeljito in jasno dokazovala sedanjo silno potrebo edinstva južnih Slavenov, živečih v habsburški monarhiji, — da želja po tem edinstvu ni nova iznajdba, in kamo meri ta ideja; obá govornika sta vrh tega pa tudi na tanko sitice djala ugovore nekterih Slovanov in drugih velikih Nemcev, še posebno pa zmešano pamet ljubljanske nemškutarske klike, ki svoje blato poklada v „Tagblatt“. In konec teh govorov, ki sta trajala blizu dve uri in ktera bodo „Novice“ obširnejše prinesle drugi pot, je bil ta, da je bil predlog, da društvo „Slovenije“ popolnoma pritrdi onem programu, s sijajno manifestacijo navdušeno sprejet. Ker je zborovanje ta večer trajalo že blizu tri ure, so ostale točke programa današnjega, bile odložene za prihodnji zbor, ki se kmalu skliče; le predlog gosp. R. Mihelača iz Radoljice, naj odbor priprave dela za to, da se letošnje leto napravi tabor v Lescah na Gorenškem, je bil še sprejet, in izid novih volitev v odbor „Slovenije“ razglašen, po katerem so bili voljeni: dr. Janez Bleiweis, dr. Costa, dr. Razlag, Jan. Murnik, dr. Poklukar, dr. Ahačič, Mih. Pakič, dr. Mencinger, Fr. Sovan stareji in Peter Kozler.

— (V odborovi seji družbe kmetijske) 8. dne t. m. so se obravnavale sledeče važnejše stvari: Osnovali so se odseki; načrt postave, kako ravnati pri kužnih živinskih boleznih, ki ga je ministerstvo poslalo družbi v pretres, je bil izročen dr. Jan. Bleiweisu v poročilo; slovenski prevod gosp. J. Zelena Trientelnove knjige o planinskem gospodarstvu je bil izročen dr. J. Orlu, Dimicu in dr. J. Bleiweisu v pregled; poročila podružnic o poljski policijski postavi so bila izročena po prvomestniku g. Seunig-u 4. odseku, poročilo o čbelarski postavi pa po prvomestniku dr. Orlu 3. odseku v prevdarek; da se bodo spet letos ovce za plemo dale gospodarjem, in da se bode seme svilnih črvičev delilo svilorejcem, naj se po „Novicah“ in „Laib. Ztg.“ razglasi; administrator gosp. Lovro Mencinger v Golem je bil za djanskega uda sprejet. — V tej seji je naznanil predsednik pl. Wurzbach pismo prečastitega gosp. misijonarja Franca Pirca iz Crow Winga v Minesoti v Ameriki, v katerem se 84letni starček s srčnimi besedami zahvaljuje za sreberno medaljo, ktero mu je lani kmetijska družba poslala v priznanje nepozabljivih zaslug njegovih za sadjerejo kranjsko. Zdaj — piše g. Pirc — imam vse druge divjake cepiti v velicah indijanskih puščavah; ono požlahnovanje

divjih drevesic domá na Kranjskem bilo je le mala priprava za sedanje imenitno delo, v katero me je previdnost božja poklicala pred 35 leti. Vendar sem Vaše svetinje tako vesel, da jo večkrat poljubim — kot spominek mojih dragih rojakov. Temu pismu je prečastiti starček priložil pesmico, imenovano „pesem mojega življenja“, v kateri v 7 jezicih (vsaka štrofa je pisana v drugem jeziku) popisuje dogodbe svojega življenja. Zčenja se pa pesem slovenski tako-le:

Ljuba moja krajnska dežela!

Prav se spomnim rad na Te,

Ker si men' življenje dala

Ino starše, k' me zredé; itd.

— Trgovsko-obrtniška zbornica je v včerajšnji seji, o kateri poročamo prihodnjič, zopet enoglasno izvolila gosp. V. C. Zupana predsednika in gosp. J. N. Horaka podpredsednika.

— (*Deželna šola za slepe.*) Ministerstvo za nauk in bogočastje je naročilo obravnavo, da bi se napravila za Kranjsko, Goriško in Primorje posebna šola za slepe. Vsled tega je deželni odbor sklenil, obrniti se na deželno vlado, da se po političnih gosposkah na tanko poizvé število slepih cele naše dežele, in koliko jih je te starosti, ki še niso šolskemu poduku odrastli. V tej zadevi se je obrnil deželni odbor kranjski tudi na deželne odbore v Gorici, Trstu in v Poreči. — Dozdaj so se pošiljali ubogi slepi iz Kranjskega navadno v slepčevsko šolo v Linc v zgornje Avstrijsko, kolikor namreč so zadostovale v ta namen od dobrotnikov napravljene štipendije.

— (*Zarad ravnopravnosti slovenskega jezika pri gorensko-ljubljansko-trbiški železnici*) je g. A. Neuman, akcionar Rudolfove železnice na Dunaji in mož pravice, že v lanskem občnem zboru sledeče 4 predloge stavil, po katerih naj bi se varovala ravnopravnost slovenskega jezika, namreč: 1) vsi oklici, vsa naznanila itd. naj se razglašajo v slovenskem in nemškem jeziku, 2) napisi povsod naj bodo v obeh jezicih, 3) kondukterji naj bodo zmožni obeh jezikov, 4) isto tako tudi uradniki in služabniki, ki imajo z ljudstvom na železnici opraviti. Upravni svet (verwaltungs-rath) je gosp. Neumanu obljubil, da se zgodi, kar je zahteval, le zarad uradnikov — je odgovoril — ne bode brž iz začetka mogoče, obeh jezikov zmožnih in sicer za službo spretnih najti. — Ker pa je vrli gosp. Neuman pozneje slišal pritožbe in se je deloma tudi sam prepričal, da se ni po vsestori, kar se mu je obljubilo, se je o tej zadevi zopet pismeno obrnil do upravnega sveta Rudolfove železnice, naj se dano mu zagotovi od 1. januarja 1871. leta spolnovati začne in železničnemu vodstvu ukaže, da se v vsem ravná po načelih ravnopravnosti, in s tem djansko pokaže tista pomirljivost, s katero se Nemci tako radi bahajo.

— (*Pravnik*) dr. Razlaga je nastopil s posebno zanimivimi članki novi — drugi — tečaj.

— (*Telegram iz Petrinje 7. dne t. m.*) naznanja „Novicam“ veselo novico, da „Zatočnik“ i Mrazovič sta v konečni razpravi gledé Rauchovega Lonjskopoljskega procesa bila nekriva proglašena. — Po takem je ban Rauch obsojen.

— (*Predstava dramatičnega društva*) v deželnem gledališču preteklo nedeljo je napolnila vse prostore tako, da je dohodek znesel 240 gold. Posebno čestitamo danes gosp. Nolliju, ki je v dobro zloženi parodiji opere „Faust in Margareta“ v vsakem oziru res izvrsten bil. V priljubljeni opereti „Skrivnost ljubezni“ so se odlikovali zopet gosp. Meden, gosp. V. Valenta in gospodičina Neugebauerjeva in zaslužili živahno pohvalo. „Strah v kuhinji“ je nedeljska burka le bolj za — „olimp“, vendar je gosp. Kajzlu dala dobro

priliko pokazati svoj lepi komični talent; gospá Odijska, koja vsako rolo izvrši dobro, je tudi „perico“ prav dobro delala. Svetovali bi vendar dramatičnemu društvu, naj bi s tacimi glumami prav skopo bilo.

— (*Enajsta slovenska predstava*) dramatičnega društva v deželnem gledališču bo v saboto 14. januarja. Igrala se bode prvič izvirna veseloigra v 3 dejanjih „Roza“, koja je spisal dr. Fr. Celestin. Zraven te igre pride na oder nova komična opereta „Ljubica na strehi“. Tedaj gotovo dosti zanimivega gradiva za en večer. Sedeži se bodo dobivali, kakor po navadi.

— (*Dobra orglarska služba.*) Iz gotovega vira pozvedamo, da je v Radgoni na Štajarskem izpraznjena služba cerkovnika in orglarja, koja nad 800 gld. donaša na leto. Vrh tega si orglar v prostih urah lahko mnogo zasluži. Umé se samo po sebi, da želé dobiti izvrstnega muzika od 27—40 let starega, ki umé generalbas in je zmožen voditi cerkveno petje in godbo. Kdor si je svest teh zmožnosti, naj kmalu — saj do 17. t. m. — vloží svojo prošnjo pri predstojništvu dekanijske župe v Radgoni (Radkersburg) na Štajarskem.

— (*Katoliška družba*) ima občni zbor v torek 24. dne t. m. popoldne ob 5. uri v dvorani katoliške besednice v Virantovi hiši. Dnevni red: 1. Nagovor predsednikov. 2. Letno poročilo tajnikovo. 3. Posamesni predlogi. 4. Volitev pregledovalcev računa. 5. Volitev odbora. 6. Srečkanje za dobrodelne namene. — Družbena maša bo ravno ta dan zjutraj ob 10¹/₂ uri v Uršulinski cerkvi. Odbor.

— (*Čitalnica naša*) napravi sledeče predpustne veselice: 1. ples 15. januarja; 2. slovesna beseda Vodniku na spomin s plesom 2. februarja; 3. ples 12. februarja; 4. ples 19. februarja. Razun teh veselic bode pustni torek ples z maškerado; o tem pa so še razgovori, ali jo napravi čitalnica ali Sokol ali čitalnica združena s Sokolom.

— (*Ljubljanski gemeinderath, cele goré snega po mestu, in pa njegov protest zoper slovenski učni jezik v mestni šoli.*) Ljubljanski gemeinderath, ki bi zdaj moral posebno skrb obračati na to, da mesto ni podobno zanemarjeni vasi, da bi se tedaj veliki kupi snega odstranili vsaj od taci krajev, kjer so ulice ozke in kjer se ob tržnih dnevih shaja veliko ljudi, ki preklinjajo nečimurnost „rotovža“, se raji spreha o taci sklepih, kteri kažejo, da — namesti da bi teptal sneg s svojimi nogami — teptá pravice naroda slovenskega v šolah! Deželni šolski svet je namreč, kakor je bralcem „Novic“ iz lanskega leta znano, vsled dotične šolske postave vredil učni jezik po ljudskih šolah na Kranjskem. V tej vredbi, o kateri se je lanski „Slov. Nar.“ grozil, da je zeló nemškutarska, pa vidi zdaj ljubljanski gemeinderath edino kraljevanje slovenskega jezika (rück-sichtslose Geltung der slovenischen Sprache) in v dokaz tega kliče „Tagblatt“ v velikanskem lajtartikeljnu celó neki drug spis „Slov. Naroda“ na pričo (to ima „Nar.“ od „doslednosti“ svojih člankov!). Da bi tedaj ljublj. gemeinderath zaviral vredbo dež. šolskega sveta, je na predlog dr. pl. Kalteneggerja enoglasno sklenil odpor (protest) zoper ukaz deželnega šolskega sveta, češ, da vsled §. 6. šolske postave ni zaslišal občin, predno je odločil učni jezik ljudskim šolam. In celi gemeinderath in po njem celi konstitutioneller verein je dr. Kalteneggerju živahno ploskal pravo! pravo! In brž drugi dan, čujte! je „Neue fr. Presse“ že prinesla telegram prijatlom pruskim, da ljubljanski gemeinderath protestuje zoper slovenski učni jezik v mestni šoli, in Bismark, sicer zeló potr, da se mu ne posrečuje bombardovanje Pariza, je neki čez 3 dni, bravši to novico iz Ljubljane, ves vesel, da „nemčija do Adrije še ni zgubljena“, na en požirek izpil celo buteljo šnopsa.

Naj nam častiti naši bralci ne zamerijo, da ne moremo resno govoriti o premuhastem protestu „rotovža“, po katerem pri nas na Kranjskem bi še le morali pozvedovati, kateri jezik — razun Kočevja in Weissenfelsa — je deželni jezik!! Ali je mar deželni šolski svet v gornji Avstriji, v dolnji Avstriji itd. tudi še le občine vprašal, naj mu povedo, kateri jezik naj ondi bode učni jezik? Če nam modri ljubljanski gemeinderath pové, da se je ondi to zgodilo, tedaj bomo tudi mi rekli, da kranjski deželni šolski svet bi bil moral popred zaslišati naše občine. In če bi bil zarad kopíce ljubljanskih nemškutarjev deželni šolski svet princip postavil, da hoče barati ljubljanski „rotovž“, tedaj bi bil moral vprašati vseh 347 občin, in kmalu, ko se bodo osnovala druge občine in drugi zastopi občin, moral bi zopet jih poprašati in potem vsake 3 leta po novih volitvah občinskih zastopov! „Pojte rakom žvižgat s takimi burkami“ — bi vam jo zapel ranjki Prešerin. Tam, kjer narodi mešane narodnosti bivajo, ima to zaslišanje občin pomén in za take dežele velja oni š. omenjene splošne cislajtanske postave; pri nas na Kranjskem ni tega; kranjski narod je slovenski narod, in če je tu in tam kak Nemec vmes, zavoljo teh od zunaj prišlih posameznikov kranjska dežela ni nemška in Ljubljana ne nemška, sicer bi tudi mesta Zagreb, Lvov, Pešt, Reka, Trst itd. morala biti nemške, ker ondi mnogo več Nemcev gostuje kakor v Ljubljani. Na Dunaji biva na tisoče Slovanov in vzlasti Čehov, — vprašamo vas: ali se zavoljo njih v šolah uči česki? Š. 19. temeljnih državnih postav nam je sveta postava; po tej postavi mora našemu narodu obveljati narodna pravica; posamezni nemški ljudje nikjer ne delajo naroda. Mi si po nobeni sofistiki ne damo sukati Š. 19., ki govori od več narodov (mehrere Volksstämme); na Kranjskem je slovenski „Volksstamm“ po vsem Kranjskem, v Kočevji in Weissenfelsu pa je betvica nemška, zato je ne sili nikdo, da se uči slovenski, zato pa tudi po vsem drugem Kranjskem ne more siliti nikdo, da se uči nemški. V naših srednjih šolah se zoper Š. 19. še sila godi narodu našemu z nemškim učenim jezikom, ktera bode prestala brž, ko na mesto krivice stopi pravica in se postava bode strogo speljavala. Da bi se pa branilo takim, ki se hočejo tudi nemški učiti, tega noben pameten človek ne zahteva, vsaj tudi mi cenimo resnico tega, da kolikor jezikov znaš, toliko človekov veljaš. Al da se našemu narodu v njegovi deželi zapira nauk v njegovem častljivem maternem jeziku, — da se naša šolska mladina v ljudskih šolah še trpinči s tujim jezikom, — da se jezik našega naroda psuje za „bauernsprache“ in učenje maternega jezika za „verbauerung“, kakor po tolovajsko govori „Tagblatt“, zoper to moramo protestovati pred vsem svetom. Da pa prav jasno pokažemo, kam merita ljubljanski „rotovž“, kteremu je dr. Kaltenegger v gori omenjeni seji organ bil, in ljubljanskemu „bezirksschulrathu“, kteremu je Dežman prvi kolovodja, naj povemo prečudno istorijco, ki smo jo te dni izvedeli iz sledečega nam došlega pisma:

(Poslano.) Iz tako imenovane „druge“ mestne šole so nam prinesli otroci k božičnim praznikom šolska naznanila na dom, ki so zato narejena, da se stariši 4krat na leto prepričamo, kako se naši otroci učijo v šoli. Toda kako smo se zavzeli videti ta naznanila v nemškem jeziku. Dasiravno s tem razžaljeni, bili bi vendar molčali k predrznosti te mestne šole, ako se bi bilo tudi po drugih šolah enako ravnalo. Toda poslušajte! V šentjakovski šoli, ki je menda tudi mestna, dajala so se slovenskim starišem slovenska na-

znanila; v nunski šoli, kakor smo izvedeli, dajala so se nekterim otrokom tudi slovenska naznanila, in še celó na c. kr. vadnici bili so učitelji in njihov vodja toliko pravični, da so naročili otrokom, naj poprašajo domá svoje stariše, ali želé nemška ali slovenska naznanila, da se jim po želji starišev tudi napišejo. (To se je tudi zgodilo, kar je vse hvale vredno.) Vprašamo tedaj, odkod neki pride, da so se le v naši drugi mestni šoli dajala brez razločka zgolj nemška naznanila, ki jih ne razumemo vsi? Mar je ta šola le za Nemce? Mar ne hodi v to šolo večina otrok slovenskih starišev? Odkod tedaj ta silovita predrznost teh mestnih učiteljev, ki se z našimi žulji plačujejo? Kaj bi rekli Nemci, ako se jim bi kaj enacega zgodilo, kakor se je nam, in bi se jim poslala zgolj slovenska sporočila? Mi pa tudi nočemo, da bi se nam krivica godila, ter imenujemo to djanje grdo predrznost in se očitno pritožujemo zoper krivico, ki se nam slovenskim starišem godi v tej šoli. Mi nočemo in ne trpimo, da bi se naši otroci ponemčevali, pa tudi zahtevamo, naj se nam piše v domačem jeziku, da razumemo, kar beremo!

Več starišev, ki imajo svoje otroke v tej šoli.

Novičar iz domačih in ptujih dežel.

Iz Dunaja. Presvitli cesar je prišel iz Tirolskega nazaj na Dunaj in se je imel v pondeljek v Buda-Pešt podati, kjer se je ta dan začelo zborovanje delegacij. — Nedavno se je slišalo, da novo ministerstvo se bode rodilo sredi tega meseca, zdaj je zopet počil glas, da še le po končanem zborovanju delegacij. Da ne moremo ministrov dobiti, že samo to kaže, da decemberska ustava umira. Cesar je zeló zadovoljen zapustil Tirole, a Tirolci so jako veseli tega, kar so videli in slišali od cesarja. Liberalci so bili vsi potrti, ko so videli 5. dne t. m. v Inšpruku veliko deputacijo 80 veljavnih mož iz mnogih krajev Tirolskega, razdeljene v 5 vrst; prvi vrsti govornik je bil prof. Greuter, strah ustavovercev; drugi vrsti baron Dipauli itd. Vsi ti možje so odkritosrčno cesarju povedali, kar teži srce vsacega pravega Avstrijana, in — kakor so milostni odgovori cesarjevi kazali — niso bili brez vtiska govorjeni.

Slavonija. Iz Diakova. Mnogi nemški časniki raznašajo novico, da je prevzv. biskup Strossmayer nevarno bolán. Mi brezštevilnim častiteljem njegovim za gotovo moremo povedati, da to ni res.

Iz francosko-pruskega bojišča. Nemška vojska pred Parizom je še danes tam, kjer je iz začetka bila. Streljati sicer je začela na več trdnjav pariških, al dosegla ni nič. Začela je pa nemška armada bombe metati na Pariz le zato, ker vidi, da imajo Parižani še živeža dovolj in da z lakoto jih ne bode prisilila, da bi se udali. Domá na Nemškem pa mrmrajo ljudje čedalje bolj, ker vidijo, kako na tisoče in tisoče njihovih sinov konec jemlje v bitvah in po mrazu hude zime. Če tudi Pariz pade, potem še le se začne krvavi boj, kajti ves narod francoski bode zgrabil potem orožje, da zapodi Nemca iz dežele.

Kursi na Dunaji 10. januarija.

5%, metaliki 57 fl. 25 kr.	Ažijo srebra 121 fl. 50 kr.
Narodno posojilo 66 fl. 35 kr.	Napoleondori 9 fl. 97 kr.

Loterijne srečke:

V Trstu 7. januarja 1870: **17. 47. 72. 32. 59.**

Prihodnje srečkanje v Trstu bo 21. januarja 1871.